

WOORDENBOEK VAN DE VLAAMSE DIALEKTEN

RIJKSUNIVERSITEIT GENT
Seminarie voor Vlaamse Dialektologie
Blandijnberg 2
9000 GENT

Vragenlijst 29

april 1981

HET PAARD (3)

tel 091/25.76.11 toestel 4104

Dialekt van (stad, dorp, gehucht, wijk), (gemeente). (provincie)

GESPROKEN DOOR :

OPGETEKEND DOOR :

Naam :	Naam :
Geboorteplaats :	Geboorteplaats :
Geboortjaar :	Geboortjaar :
Beroep :	Beroep :
Geboorteplaats vader :	Volledig adres :
Geboorteplaats moeder :	Tel :

Wilt u de vragenlijst invullen voor slechts één plaats ? De gemeentefusies ten spijt blijven alleen de oorspronkelijke dorpen voor ons dialektonderzoek de geografische referentiepunten. U vult dus in voor bv. Zeveneken, gemeente Lochristi.

Als u de zaken zelf niet voldoende kent, gaat U liefst te rade bij een ter plaatse geboren en getogen landbouwer.

Tracht ook steeds zo getrouw mogelijk de dialektische uitspraak weer te geven.

TUIG VAN HET PAARD

Hoe heet in uw dialekt :

1. een prangend ijzer of prangende koord waarin de neus of de boven- of onderlip van een paard geprangd wordt om het te bedwingen (nepe, nijper)
2. een klein dekkleed dat de achterhand van het paard bedekt ?
3. een dekkleed dat de hele romp van het paard bedekt ?
4. een riem of band rond de romp van het paard om een dekkleed of deken te bevestigen ?
5. een kleed of net om het paard van insecten te bevrijden (pauwkleed, vliegenet)?

6. zo'n kleed of net over de kop ?	
7. zo'n kleed of net op het voorhoofd ?	
8. zo'n kleed of net voor de borst ?	
9. een (lederen) band aan de knie van het paard ?	
10. een (lederen) band boven het kootgewricht ?	
11. een (lederen) beschermkap boven de kroon van de hoof ?	
12. een blinddoek voor de ogen van het paard ?	
13. een paard blinddoeken ?	
14. het paardetuig in zijn geheel; alles wat een paard aan heeft om iets te trekken of te dragen ?	
15. een leren band rond de hals van het paard ?	
16. een kopstel van leren riemen en eventueel touw of ketting zonder gebit, fig.A.	
17. een kopstel van leren riemen met een mondstuk, fig.B.	
18. de onderdelen ervan : - de riem over de neus, fig.B1	
19. - de riem boven de ogen over het voorhoofd, fig.B2	
20. - de riem achter de oren, fig.B3	
21. - de oogkleppen, fig.B4	
22. - de riem onder de keel, fig.B5	
23. - de riemen die langs het kaaksbeen lopen en waaraan het gebit vastgemaakt is, fig.B6	
24. - de omgebogen uiteinden ervan met gesp om het mondstuk te dragen, fig.B7	
25. - de ketting onder de kin, fig.B8	
26. - het koperen sierstuk, vaak in de vorm van een hoefijzer met een paardekop erin, op het voorhoofd.	
27. - de ijzeren, leren of rubberen beschermplaatjes op de mondstang die de mondhoecken beschermen (strangel).	

28.	- de kwast(en) of kwispel(s) aan de voorhoofdsriem of ooglappen bevestigd om de vliegen te verjagen, of ter versiering.	
29.	de naam voor het geheel van het mondstuk ?	
30.	de ijzeren stang die door de mond gaat ?	
31.	een mondstuk dat een mondstang uit twee delen heeft ?	
32.	een mondstuk met gebogen mondstang ?	
33.	de twee zijstangen van het mondstuk ? (tramen, branken)	
34.	een mondstuk met gekrulde of gebogen zijstangen ? (krulgebi(j)t)	
35.	de riemen die aan weerszijden onderaan de gebitstangen zijn vastgemaakt en tot achter de schoft van het paard lopen ?	
36.	het leitouw daaraan verbonden, waarmee de menner het paard leidt ?	
37.	de twee riemen of touwen die vanaf het mondstuk tot aan de hand van de menner lopen ?	
38.	hoe heet het trekjuk of gareel om de hals van het paard ? fig.C en D.	
39.	de twee houten hoofdbestanddelen van dat juk, fig.C1.	
40.	de kussens op die houten, fig.C2.	
41.	het leer of ijzer waarmee de twee houten boven de nek van het paard verbonden zijn (galg, brug, handriem, kruin), fig.C3	
42.	de twee uitstekende delen bovenaan het gareel (oren), fig.C4.	
43.	het leren riempje waarmee de twee uitstekende delen verbonden zijn ? (oppergalg, galg), fig.C5.	
44.	de leren bekleding bovenaan en opzij van de kussens (kappe, dassewel), fig.C6 en D1	
45.	de opening waar de twee leiriemen doorgaan (boven de nek, tussen de twee uitstekende delen van het gareel), fig.D2.	

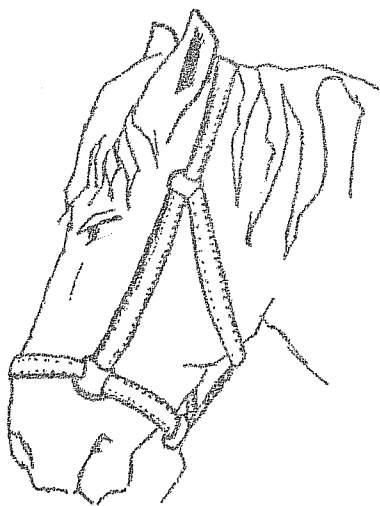
46. het koperen buisje waar die leiriemen over rollen, fig.D3.	
47. de sluiting onderaan het gareel, fig.C6	
48. het ijzeren pinnetje waarmee die sluiting vastgezet wordt, fig.C7.	
49. het touwtje, leertje of kettingkje waarmee dat pinnetje aan het gareel wordt vastgemaakt ?	
50. een gareel dat onderaan steeds dicht is en over de kop van het paard geschoven wordt. Was dit type bekend in de landbouw van uw streek ?	
51. vilten haam of twee aan elkaar verbonden kussens die het paard om de nek draagt onder het gareel, als dat nl. te groot is?(<i>binnengareel</i>).	
52. vroeger de leren ogen, later de ijzeren platen met verschillende openingen als van een scharnier waaraan de trekkende delen vastgemaakt zijn?(<i>treiten</i>),fig.C8.	
53. de leren lap daarachter, fig.C9.	
54. de vroeger benen of houten, later ijzeren spil die de trekkoog of -haak met de trekkende delen verbindt?(<i>treitepin, speirel, kapitelstok, kneuvel</i>).	
55. de verbinding tussen het gareel en het uiteinde van de lange disselboom ? (<i>jokrem, jokriem, jokketen</i>).	
56. de bel(len) aan het gareel ?	
57. de zijdelingse verbindingstukken tussen gareel en ketting of streng van het zwenghout waren eertijds omzwachtelde touwstrengen, later touwstrengen of kettingen in een leren koker of ook platte leren riemen, het laatst houten plankjes. Hoe heten die ? Hadden ze achtereenvolgens een andere naam naargelang van de gebruikte materie ?	
58. hoe heet de riem van de bovenkant van het gareel naar de staart ?	
59. het deel daarvan dat onder de staart gaat (als dat een aparte naam heeft) ?	
60. de voorste riem over de rug ?	

61. de achterste riem over de rug ?	
62. de riem onder de buik ?	
63. Als een paard met het gareel of de halsband aan een lange disselboom verbonden is of in een tuig met tremen ingespannen is, moet het dat tuig ook kunnen achteruitduwen. Daarvoor draagt het een riemstel dat de billen omsluit. Hoe heet het in zijn geheel ?	
64. Hoe heet daarvan de riem die achter de billen van het paard om loopt ?	
65. De riem daarvan die over de achterschoften en kruis loopt ?	
66. de riemen die de achterste riem verbinden met de trekstrengen ?	
67. de riemen of kettingen die de achterste riem verbinden met de tremen van het voer-, rij- of werktuig ?	
68. In plaats van een gareel werd wel eens een borsttuig gebruikt om te trekken. Was dat in de landbouw bij u gebruikelijk en waarvoor ?	
69. Hoe heet het in zijn geheel ?	
70. De onderdelen ervan : - de leren band die voor de borst van het paard zit ?	
71. - de leren band die over de schoft van het paard loopt ?	
72. - de trektouwen, trekriemen of trekkettingen verbonden met het zwenghout ?	
73. Hoe zegt men : een paard de breidel aandoen ?	
74. En : een paard het gareel aandoen ?	
75. Om een sjees of ander tuig met tremen te trekken wordt op de rug van het paard een draagkussen of klein zadel gelegd, waar haken en/of riemen aan bevestigd zijn om de tremen in te vangen. Hoe heet dat tuig ? (<i>salette, selette</i>)	
76. Hoe heet de riem die het onder de buik van het paard vastmaakt ?	
77. Hoe heten de haken waarin de tremen rusten ?	

78. Hoe heet de lange rondlopende riem die de tremen vangt. Ze kan wat verschuiven?(<i>dossiere</i>).	
79. Hoe heet de riem die het gebit al over de kop verbindt met het kleine zadel of draagkussen?(<i>optoom, opzetteom, watertoom</i>).	
80. een riem vastgemaakt aan de staartriem en die boven de achterhand van het paard loopt gaande van de ene treem naar de andere om het paard te beletten zijn achterwerk op te smijten ? (<i>slagriem</i>).	
81. een riemstel dat het paard verhindert te steigeren?(<i>rechttoom, springtoom</i>)	
82. Hoe heet het zadel om het paard te berijden ?	
83. de stijgbeugels ?	
84. de riemen waar de stijgbeugels aan hangen ?	
85. het zadel goed aangespen, aanspannen ? (<i>sangelen</i>).	
86. het kort zweepje dat een ruiter in de hand heeft ?	
87. de lange zweep van de koetsier of voerman ?	
88. het lange snoer van leer of touw aan de zweep ?	
89. het korte eindje gevlochten touw dat het geluid maakt ?	
90. de steel van de zweep ?	
91. Hoe heet een aan de kop van het paard vastgegespte zak waaruit het kan eten ?	
92. Hoe heet het zwenghout of haamhout waaraan de strengen van het paard vastgemaakt zijn ? fig.E1.	
93. het lichtere type voor licht veldwerk ?	
94. het zwaardere of langere type om de kar of wagen te trekken ?	
95. Hoe heet het dubbele zwenghout voor twee paarden ? fig.E2.	

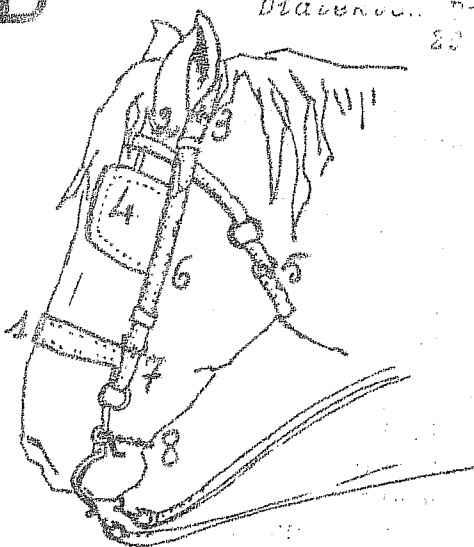
96. Hoe heet het lange zwenghout voor drie of vier paarden ? fig.E3.	
97. De onderdelen van de zwenghouten :
- de ijzeren ring (eventueel met haak aan) die op het houten uiteinde van het zwenghout bevestigd is ? fig.E4.	
98. - de ijzeren huls in het midden over het dubbele zwenghout, waaraan tanden of ogen zijn voorzien waarin de trekhaak of trekkring op verschillende standen kan geplaatst worden, zodat men een van de paarden 'voordeel' kan geven?(<i>pimperneel</i>); fig.E5.	
99. - elke van de tanden of ogen waarin de trekhaak of trekkring kan geplaatst worden? (<i>bategat</i>); fig.E6.	
100. Hoe zegt men dat het huidhaar van een paard wordt weggewreven door prangende riemen of kettingen ?	

A

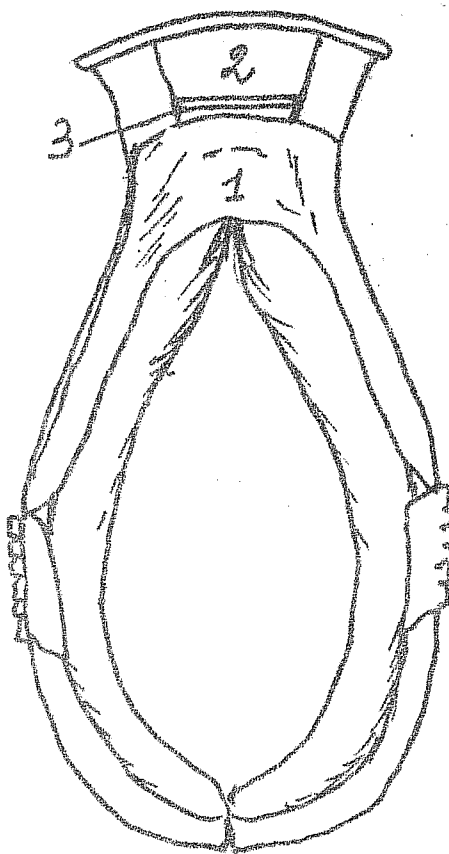

B

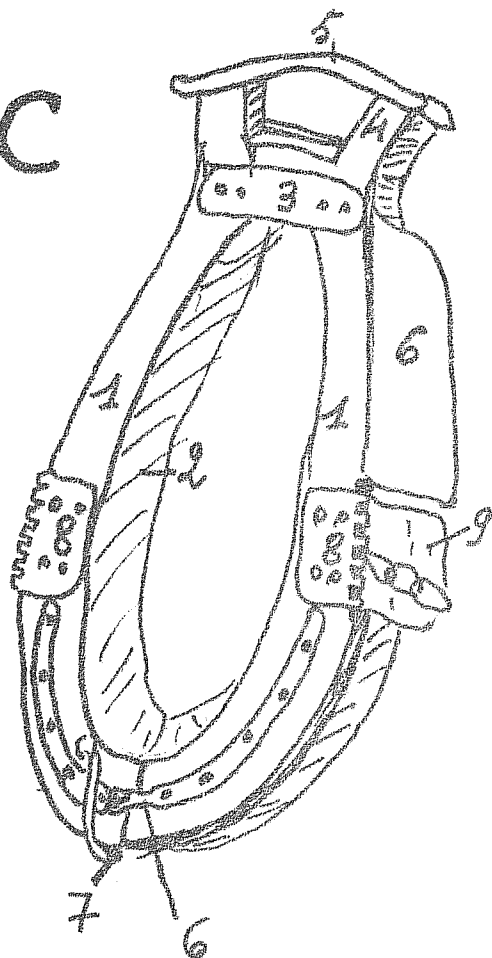
Noordenboek van de Vlaamse
Dialecten. Dialect van de Vlaamse
20 - het paard 3

D

C

E

